

יושב-ראש הכנסת

Speaker of the Knesset

ירושלים, יום שני, כ"ז באדר, התש"ף
23 במרץ 2020

עמדת המשיב 1, יושב-ראש הכנסת, חה"כ יולי (יואל) אדלשטיין

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מצהרי היום, מתכבד בזה המשיב 1, יו"ר הכנסת להציג את עמדתו בשאלה שהציב לפניו בית המשפט הנכבד.
2. בהחלטתו מהיום, קבע בית המשפט כי "בהינתן עמדת היועץ המשפטי לכנסת כי אין להמתין אלא פרק זמן קצר נוסף להעלאת ההצעה לבחירת יו"ר קבוע לכנסת, וכן בהינתן עמדת היועמ"ש לממשלה כי ראוי שכך ייעשה ובהקדם האפשרי" – עליי להתייחס לשאלה "האם הוא נכון להעלות נושא זה על סדר היום של הכנסת בהקדם האפשרי, ולא יאוחר מיום ד, 25.3.2020".
3. ראשית, הנני סבור כי התערבותו של היועץ המשפטי לממשלה בהליך פנים פרלמנטרי של הכנסת אינה במקומה.
4. כמו כן, בהחלטת בית המשפט צוטט היועץ המשפטי לכנסת כמי שכתב לבית המשפט כי אין להמתין אלא פרק זמן קצר נוסף להעלאת ההצעה לבחירת יושב-ראש קבוע לכנסת. עם זאת, היועץ המשפטי לכנסת בדיון אתמול בפני בית המשפט הנכבד הציג את המציאות המורכבת ששוררת בעת הזאת וכן את הבעייתיות שבהתערבותו של בית המשפט בנושא זה.
5. אשר לגופם של דברים: כפי שהצהרתי בימים האחרונים בכמה הזדמנויות, פעלתי ואפעל תמיד לפי הוראות הדין. לכן, בכוונתי להעמיד את נושא בחירת יושב ראש הכנסת על סדר יומה של הכנסת "בהקדם האפשרי", ככל שהנסיבות יצדיקו זאת, למן הימים הקרובים ועד ו"לא יאוחר מהמועד שבו תכונס הכנסת לצורך כינון הממשלה", כלשון תקנון הכנסת שמחייב גם אותי וגם את חברי הכנסת כולם.
6. להלן אביא את עמדתי ואת הקשיים שאני רואה לנגד עיניי בהתערבות בית המשפט בנושא פנים פרלמנטרי ופוליטי מובהק.

נקיבת תאריך על ידי בית המשפט הנכבד

7. בכל הכבוד הראוי, ככל שביהמ"ש הנכבד מציב בפניי ובפני כנסת ישראל אולטימטום בדורשו ממני לקיים את הדיון "לא יאוחר מיום 25.3.20", לא אוכל להסכים לכך. שהרי משמעות הדבר שסדר יומה של הכנסת ייקבע בידי בית המשפט העליון ולא על ידי יושב ראש הכנסת, שלו מסור תפקיד זה.

יושב-ראש הכנסת

Speaker of the Knesset

8. לא בכדי המחוקק קבע שיש למנות יו"ר קבוע עד לכינונה של ממשלה ולא קבע כי יש לעשות כן עם כינון הכנסת.
9. לתקופת המעבר עד לכינונה של ממשלה ישנה חשיבות ומשמעות והיא: מתן הזדמנות וטווח זמן מספק למו"מ הקואליציוני והפוליטי להבשיל לכדי קואליציה ולקראת כינונה של ממשלה, וזאת להבדיל מקביעת עובדות מוקדמות בשטח.
10. מרווח הזמן שניתן לעניין זה נועד להשיג הסכמה רחבה בדבר זהות יו"ר הכנסת הנבחר וזאת בשל אופיו הממלכתי של התפקיד.
11. האם בית המשפט הנכבד סבור שיהא זה נכון שבעצם התערבותו יתאפשר ניצול שעת כושר פוליטית לבחירת יושב ראש כנסת, שאולי לימים יתברר כ"יושב ראש לעומתי" אשר פוגע בעבודת הכנסת והממשלה.
12. גם בכנסות קודמות לא תמיד הועלתה ההצעה למנות יו"ר כנסת בישיבתה הראשונה של הכנסת, ולעתים הדבר נעשה "בהקדם האפשרי" – רק בחלוף ימים רבים מעת ראשית פעולתה של הכנסת החדשה.
13. כך, למשל, כוננה הכנסת ה-15 ביום 7.6.99. חה"כ אברהם בורג נבחר ליו"ר קבוע רק ביום כינון הממשלה, 6.7.99, כחודש ימים לאחר תחילת כהונת הכנסת.
14. הכנסת ה-17 כוננה ביום 17.4.06. חברת הכנסת דליה איציק נבחרה ליו"ר קבוע רק ביום כינון הממשלה, 4.5.06, היינו: 17 ימים לאחר כינון הכנסת.
15. הכנסת ה-18 כוננה ביום 24.2.09 ויו"ר הכנסת, חה"כ ראובן (רובי) ריבלין נבחר ביום 30.3.2009, יום לפני כינון הממשלה, היינו: 34 ימים לאחר כינון הכנסת.
16. הכנסת ה-19 כוננה ביום 5.2.13, וביום כינון הממשלה 18.3.2020 מוניתי אני ליו"ר קבוע, היינו: 43 ימים לאחר כינון הכנסת.
17. מעולם לא נבחר יו"ר כנסת קבוע בשעה שהייתה אי בהירות כה גדולה באשר להרכבה של הקואליציה העתידית. בכל המקרים שבהם נבחר יו"ר כנסת במועד מוקדם, היה זה כאשר ההכרעה בבחירות הייתה ברורה וחד-משמעית.

שיקול דעת יושב ראש הכנסת

18. סעיף 2(ב) לתקנון הכנסת קובע את המועד המאוחר ביותר לבחירת יו"ר הכנסת – מועד כינון הממשלה. סעיף זה מעניק ליושב-ראש הכנסת את שיקול הדעת המוסדי והאובייקטיבי ביותר להביא את בחירת יושב ראש הכנסת להצבעה לאחר שבחן את המצב הפוליטי. שיקול הדעת האמור נועד, בין היתר, למנוע תקלה שלטונית שכן יושב ראש הכנסת נבחר לכל תקופת כהונת הכנסת והעילות להחלפת יו"ר כנסת שלא במסגרת התפטרות הן מצומצמות ומורכבות פרוצדורלית.

יושב-ראש הכנסת

Speaker of the Knesset

19. קביעת סדר יומה של הכנסת אף הוא נושא פנים פרלמנטרי מובהק שמצוי בסמכותו של יושב ראש הכנסת.

20. הנה כי כן, המחוקק קיבל את ההנחה שיושב ראש כנסת פועל באופן ממלכתי וללא ראייה אישית או פוליטית צרה כפי שהיה נהוג גם על ידי יושבי ראש שקדמו לי, כפי שגם אני נוהג.

התערבות בית המשפט בהליך פנים פרלמנטרי של הכנסת

21. הנני סבור שאין כל הצדקה להתערבות שיפוטית חריגה ותקדימית למתן "צו עשה" שיביא להתערבות בית המשפט הנכבד בעניין פנים-פרלמנטרי מובהק המצוי בליבת שיקול הדעת של יו"ר הכנסת.

22. כפי שהבהיר בית המשפט הנכבד עצמו (בג"ץ 4064/95 פורת נ' יו"ר הכנסת, פ"ד מט(4) 177, 179): "הסמכות לקבוע את סדר יומה של הכנסת ואת מועדי דיוניה נתון ליושב-ראש הכנסת. זהו עניין 'פנים פרלמנטרי' מובהק. בית משפט זה אינו מפעיל את סמכותו בעניין כגון זה אלא במקרים מיוחדים, שבהם קיים חשש לפגיעה במרקם החיים הדמוקרטיים".

23. אני סבור שבמקרה דנן, דחייה סבירה בנסיבות הקיימות במועד בחירת יו"ר הכנסת הקבוע, ובמיוחד בשים לב לנימוקים שעומדים מאחוריה ופורטו לעיל, אינה מתקרבת אפילו ל"פגיעה ממשית במרקם החיים הדמוקרטיים", אלא להפך, נותנת ביטוי הולם לרצון להגיע להסכמה רחבה ככל שניתן בין חברי הבית, שמשקפים את רצון העם.

24. עד היום ביהמ"ש הנכבד נמנע מלהתערב בהליכים פנים פרלמנטריים הן בשל הרצון להימנע מפגיעה בעקרון היסוד הדמוקרטי של הפרדת הרשויות, הן בשל הרצון להימנע מכניסת בית המשפט לסוגיות שהפן הדומיננטי בהן הנו הפן הפוליטי ולא המשפטי והן בשל עקרונות יסוד בנושא שיקול הדעת של רשות ממלכתית ופעולתה במתחם הסבירות.

25. אני סבור שבעת הזאת, בשל הנסיבות המיוחדות, מתפקידי לנקוט זהירות יתרה בהעלאת נושא בחירת יושב ראש כנסת בשלב מוקדם מדי ובהיעדר הסכמה רחבה. במסגרת תפקידי אני שוקל שיקולים ממלכתיים של טובת הכנסת כולה ולא של צד זה או אחר ובתוך כך, עודני מצוי במתחם הזמנים הסביר.

26. בטוחני כי דחיית מועד בחירת היושב-ראש לא תפגע ביסודות הדמוקרטיה הישראלית, אלא להיפך, שכן הנני מקפיד להפעיל את שיקול דעתי בזהירות ובסבירות, כפי שמורה לי הדין.

27. הדברים נכונים מקל וחומר לנוכח העובדה שהתערבות בג"ץ במקרה זה תישא – בטובתו או שלא בטובתו – אופי פוליטי דומיננטי מובהק. היה ויחליט בית המשפט להתערב במקרה דנן, הוא עלול להיתפש כמי שטמן רגלו עמוק בביצה הפוליטית, דבר שיפגע פגיעה קשה במעמדו ובאמון הציבור בו. וכבר הזהירנו נשיא בית המשפט העליון לשעבר, השופט הדגול משה לנדוי,

יושב-ראש הכנסת

Speaker of the Knesset

שכתב כי "התוצאה העגומה היא שבית-המשפט כאילו נוטש את מקומו הראוי לו, מעל למחלוקות המפלגות את הציבור, ושופטיו יורדים בעצמם אל תוך הזירה" (בג"צ 58/68 בנימין שליט נ' שר הפנים, פ"ד כג (2) 521).

28. התערבות כאמור לדעתי תהווה חריגה מהוראות החוק שמאפשר בחירת יו"ר עד למועד כינונה של הממשלה, ואינו מחייב בחירת יו"ר קודם לכן, חריגה מהוראות תקנון הכנסת שלפיו קביעת סדר היום מסורה ליושב ראש הכנסת, ובעיקר תהווה פגיעה קשה בעצמאות הכנסת, מעמדה וכבודה.

סיכום

29. לפיכך, אני סבור שהתערבות בית המשפט בשיקול דעתו של יושב-ראש הכנסת לקבוע את סדר יומה של המליאה ולהעלות להצבעה את נושא בחירתו הינה התערבות תקדימית בסדר היום הפוליטי, בשיקול דעתו ואיננה נכונה בימים אלה. בשל הנסיבות המיוחדות אני מתקשה בשלב זה לנקוב בתאריך מדויק, אך בכוונתי להעלות את הנושא על סדר יומה של הכנסת עם התבהרות המצב הפוליטי. כולי תקווה שהדבר יקרה בזמן הקצר ביותר.

בכבוד רב ובברכה,

חה"כ יולי (יואל) אדלשטיין
יושב-ראש הכנסת